

Förstärkt skydd för försäkringstagare i livförsäkringsbolag (prop. 2003/04:109)

Sammanfattning

Regeringen föreslår i proposition 2003/04:109 Förstärkt skydd för försäkringstagare i livförsäkringsbolag att flertalet av styrelseledamöterna i icke-vinstutdelande försäkringsaktiebolag och i ömsesidiga försäkringsbolag varken ska vara anställda eller styrelseledamöter i något bolag inom samma företagsgrupp. Åtgärderna ska stärka styrelsens oberoende i förhållande till ledande befattningshavare i försäkringsbolagen.

Regeringen föreslår också att försäkringstagarrepresentantens roll i bolagets styrelse renodlas. Detta sker genom att kravet på sådan representant begränsas till icke-vinstutdelande försäkringsaktiebolag samt genom att möjligheten för Finansinspektionen att utse en representant avskaffas.

Försäkringstagarnas ställning i icke-vinstutdelande försäkringsbolag förstärks dessutom genom att regeringen föreslår att styrelsen och bolagsstämman ska ha en rättslig skyldighet att se till att de försäkringstagare som bidrar med riskkapital inte tillfogas otillbörliga nackdelar till andra intressegruppers fördel.

Vidare föreslår regeringen att försäkringsbolagen ska ge information om placeringsriktlinjer för samtliga tillgångar och ta fram riktlinjer för hantering av intressekonflikter. Slutligen föreslås att Finansinspektionen får skärpta sanktionsmöjligheter.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2004.

Utskottet behandlar i betänkandet två motioner som har väckts med anledning av propositionen.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag med vissa förtydliganden av motiveringarna och avstyrker de två motionerna.

I betänkandet finns tre reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning.....	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Bakgrund	5
Utskottets överväganden	6
Inledning.....	6
Ökat oberoende för styrelseledamöter i försäkringsbolag	7
Försäkringstagarrepresentanter.....	10
Utvidgade jävsregler.....	12
Associationsrättsliga generalklausuler.....	14
Riktlinjer för intressekonflikter	15
Utvidgade placeringsriktlinjer	16
Nya sanktionsmöjligheter	18
Allmänna reklamationsnämndens prövning av vissa försäkringsärenden	20
Traditionell livförsäkring och lagen om finansiell rådgivning till konsumenter	21
Lagförslagen i övrigt	22
Flyttningsrätt av livförsäkringssparande.....	22
Reservationer.....	23
1. Ökat oberoende för styrelseledamöter (punkt 1).....	23
2. Nya sanktionsmöjligheter (punkt 7)	24
3. Flyttningsrätt av livförsäkringssparande (punkt 10).....	25
 <i>Bilagor</i>	
1. Förteckning över behandlade förslag.....	26
2. Regeringens lagförslag	27
3. Reservanternas lagförslag.....	42

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Ökat oberoende för styrelseledamöter

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713) såvitt avser 8 kap. 1 § första stycket. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:109 i denna del och avslår motion 2003/04:Fi21.

Reservation 1 (m, fp, kd, c)

2. Försäkringsrepresentanter

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713) såvitt avser 8 kap. 1 § andra stycket. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:109 i denna del.

3. Utvidgade jävsregler

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713) såvitt avser 8 kap. 12 §. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:109 i denna del.

4. Associationsrättsliga generalklausuler

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713) såvitt avser 8 kap. 15 § och 9 kap. 19 §. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:109 i denna del.

5. Riktlinjer för intressekonflikter

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713) såvitt avser 8 kap. 8 § och 7 kap. 30 §. Därmed bifaller riksdagen proposition 2003/04:109 i denna del.

6. Utvidgade placeringsriktlinjer

Riksdagen bifaller proposition 2003/04:109 i denna del.

7. Nya sanktionsmöjligheter

Riksdagen bifaller proposition 2003/04:109 i denna del och avslår motion 2003/04:Fi20 yrkandena 1 och 2.

Reservation 2 (c)

8. Lagen om finansiell rådgivning till konsumenter

Riksdagen bifaller proposition 2003/04:109 i denna del.

9. Lagförslagen i övrigt

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713), i den mån lagförslaget inte omfattas av vad utskottet föreslagit ovan,

2. lag om ändring i lagen (2003:862) om finansiell rådgivning till konsumenter,

3. lag om ändring i lagen (2003:1224) om ändring i förmånsrättslagen (1970:979), med den ändringen att ingressen erhåller följande lydelse. Härigenom föreskrivs i fråga om förmånsrättslagen (1970:979)

dels att 3 a och 9 §§ i stället för dess lydelse enligt lagen (2003:1224) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse,

dels att rubriken närmast före 4 § skall sättas närmast före 3 a §.

4. lag om ändring i lagen (2003:1226) om ändring i lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.

10. Flyttningsrätt av livförsäkringssparande

Riksdagen avslår motion 2003/04:Fi20 yrkande 3.

Reservation 3 (c)

Stockholm den 18 maj 2004

På finansutskottets vägnar

Sven-Erik Österberg

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Sven-Erik Österberg (s), Mikael Odenberg (m), Carin Lundberg (s), Karin Pilsäter (fp), Sonia Karlsson (s), Kjell Nordström (s), Mats Odell (kd), Lars Bäckström (v), Gunnar Axén (m), Bo Bernhardsson (s), Hans Hoff (s), Tomas Högström (m), Agneta Gille (s), Yvonne Ruwaida (mp), Tommy Ternemar (s), Gunnar Nordmark (fp) och Jörgen Johansson (c).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I proposition 2003/04:109 Förstärkt skydd för försäkringstagare i livförsäkringsbolag föreslår regeringen att riksdagen antar regeringens förslag till bl.a. lag om ändring i försäkringsrörelselagen. Regeringens förslag återges i *bilaga 1* och lagförslagen i *bilaga 2*.

Två motioner har väckts med anledning av propositionen.

Bakgrund

Den senaste stora översynen av regelverket för försäkringsverksamhet gjordes i samband med försäkringsrörelsereformen (prop. 1998/99:87). Förslagen innebar en modernisering av rörelsereglerna och en renodling av tillsynen.

Tiden efter reformen har präglats av en kraftig börsnedgång som drabbat försäkringsbolagen hårt. Den senaste tidens dramatiska utveckling har visat vissa allvarliga brister i främst det associationsrättsliga regelverket för försäkringsföretag. Det finns därför enligt regeringen behov av en fortsatt översyn av reglerna.

I syfte att ytterligare modernisera regelverket, stärka försäkringstagarnas ställning och återställa förtroendet för livförsäkringsmarknaden har regeringen därför påbörjat ett uppföljningsarbete som bedrivs utifrån både ett långt och ett kort perspektiv. Denna proposition är en del av de åtgärder som regeringen avser att vidta i ett kortare perspektiv.

Regeringen vill med förslagen i propositionen skapa bättre insyn och inflytande för spararna, undanröja intressekonflikter i samband med livbolagens styrning och tydligt hålla isär försäkringstagarnas och aktieägarnas intressen.

Reglerna föreslås träda i kraft den 1 juli 2004.

Skrivelser m.m.

Sveriges Försäkringsförbund har inkommit med flera skrivelser och tagit upp vissa frågor. Frågorna behandlas i betänkandet under respektive avsnitt.

Under beredning av ärendet har företrädare för Försäkringsförbundet, Folksam, AMF, Länsförsäkringar m.fl. träffat representanter för partierna i finansutskottet.

Utskottets överväganden

Inledning

I slutet av 2002 och i början av 2003 ifrågasattes om inte vissa affärs-transaktioner i icke-vinstutdelande livförsäkringsbolag i realiteten innebar ett kringgående av vinstutdelningsförbudet i försäkringsrörelselagen.

Det konstaterades att dessa spekulationer kunde ha sin grund i bristfällig information från bolagen till försäkringstagarna. Det efterlystes förbättringar när det gäller informationskrav kring bl.a. riktlinjer och målsättning för samt uppföljning av hur överskottsmedlen hanteras.

Regeringen bedömde det som angeläget att en granskning av livförsäkringsbolagens verksamhet gjordes och gav Finansinspektionen i uppdrag att utföra en granskning. Inspektionen lämnade i juni 2003 en rapport, Intressekonflikter i livbolagen (2003:2). I rapporten lämnas förslag till åtgärder för att stärka skyddet för försäkringstagarnas ställning i livbolagen.

Olika associationsformer för försäkringsrörelse

Försäkringsrörelse kan bedrivas i försäkringsbolag och försäkringsföreningar (understödsföreningar). Försäkringsbolag kan vara försäkringsaktiebolag eller ömsesidiga försäkringsbolag.

Försäkringsaktiebolag kan vara vinstutdelande bolag eller icke-vinstutdelande försäkringsaktiebolag.

I ett försäkringsaktiebolag är aktieägarna inte personligen ansvariga för bolagets åtaganden och förpliktelser. I ett vinstutdelande försäkringsaktiebolag svarar aktieägarna för riskkapitalet i bolaget. Icke-vinstutdelande försäkringsaktiebolag kan inte jämföras med aktiebolag i vanlig mening eftersom det överskott som uppstår i rörelsen ska tillfalla försäkringstagarna.

I ömsesidiga försäkringsbolag är försäkringstagarna både delägare och fordringsägare i bolaget.

Försäkringsföretagsutredningen

Regeringen har den 16 oktober 2003 tillsatt en utredning, Försäkringsföretagsutredningen, som ska gå igenom och föreslå förändringar i försäkringslagstiftningen. Huvuduppgiften är att lämna förslag till nya regler för icke-vinstutdelande försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag. Förslagen i Finansinspektionens rapport sammanfaller delvis med sådana frågor som omfattas av utredningens mandat. Inspektionen föreslog att utredningen skulle ta hand om de frågor som väcktes. Även Lagrådet har framfört att det förefaller lämpligt att förslag från ovan nämnda utredning avvaktas och remitteras innan delar av lagrådsremissens förslag behandlas i en proposition.

Uppdraget ska redovisas senast den 31 augusti 2005. Lagändringar på grundval av förslag från utredningen kan sannolikt vara i kraft tidigast om ca 3 år. Regeringen anser därför att det är betydelsefullt att nu vidta åtgärder som i ett kort perspektiv bidrar till att återupprätta förtroendet för livförsäkringsbolagen. Propositionens förslag är en del av regeringens arbete för att trygga försäkringstagarnas intressen.

Ökat oberoende för styrelseledamöter i försäkringsbolag

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att flertalet av styrelseledamöterna i icke-vinstutdelande försäkringsaktiebolag och i ömsesidiga försäkringsbolag ska vara personer som varken är anställda i bolaget eller styrelseledamöter i företag som ingår i samma företagsgrupp. Motionen om förslag att ytterligare stärka styrelsens oberoende avstyrks med hänvisning till att frågan i den delen bör utredas av Försäkringsföretagsutredningen.

Jämför reservation 1 (m, fp, kd, c).

Propositionen

Regeringen föreslår att flertalet av styrelseledamöterna i ett icke-vinstutdelande försäkringsaktiebolag och i ett ömsesidigt försäkringsbolag ska vara personer som varken är anställda i bolaget eller anställda eller styrelseledamöter i företag som ingår i samma företagsgrupp som försäkringsbolaget.

Merparten av remissinstanserna ställer sig positiva till förslaget och anser att en förändring snabbt bör genomföras. Sveriges Försäkringsförbund, Svenskt Näringsliv och Fondbolagens Förening anser att frågan om oberoende styrelseledamöter är principiellt viktig och att den därför i första hand bör behandlas av Försäkringsföretagsutredningen. Förbundet anser att regeln i varje fall bör ändras så att den inte hindrar en styrelsegemenskap mellan ett icke-vinstutdelande moderbolag – eller ett ömsesidigt sådant bolag – och ett vinstutdelande dotterbolag och att arbetstagarrepresentanter bör undantas från bestämmelsen. Landsorganisationen i Sverige (LO), med instämmande av Svenskt Näringsliv, anser att den föreslagna förändringen inte bör genomföras för försäkringsbolag som meddelar försäkringar med anknytning till kollektivavtal, eftersom förslaget riskerar att försämra möjligheterna att bedriva en effektiv ägarstyrning i dessa bolag.

Regeringen anför att enligt gällande rätt framgår att ett försäkringsbolags styrelse ska bestå av minst tre ledamöter. Ledamöterna ska utses av bolagsstämman med undantag för försäkringstagarrepresentanter som får utses enligt annan ordning.

Regeringen har tidigare slagit fast att försäkringsbolag bör lyda under samma associationsrättsliga regler som allmänna företag, om inte avvikelser är motiverade med hänsyn till verksamhetens inriktning, de ömsesidiga bolagens särart, skyddet för försäkringstagarnas och andra ersättningsberättigades intressen eller hänsyn till EG:s rättsregler (prop. 1998/99:87). Det grundläggande för den associationsrättsliga regleringen av publika aktiebolag är att det är bolagsstämman som utser majoriteten av styrelseledamöterna.

Regeringen anser att det är viktigt att styrelsens oberoende säkerställs gentemot andra styrelser och anställda i ledande positioner inom företagsgruppen för att den ska kunna fylla sin funktion som tillsynsorgan. En sådan funktion riskerar att försvagas om flertalet i styrelsen är anställda i försäkringsbolaget eller i företag som ingår i samma företagsgrupp som försäkringsbolaget. Detta blir särskilt påtagligt i sådana försäkringsbolag som saknar ett starkt ägarintresse, dvs. ägare som har incitament och goda förutsättningar att övervaka bolagets skötsel eller där det finns en större risk för att intressekonflikter får genomslag på försäkringsbolagets styrning. Det är således av vikt – både i förtroendehänseende och ur ett konsumentskyddsperspektiv – att redan nu införa en bestämmelse som stärker styrelsens oberoende.

LO och Svenskt Näringsliv anser att förslaget begränsar möjligheten till att bedriva en effektiv ägarstyrning i bolag. Regeringen påpekar att förslaget inte ändrar den nuvarande balansen mellan arbetsgivar- och arbetstagar sidan i dessa bolag. Regeringen anför vidare att det kan dock – av praktiska skäl – vara önskvärt för ägarna att en majoritet av styrelseledamöterna också har andra styrelseuppdrag eller är anställda i företag inom samma företagsgrupp. Oavsett hur det förhåller sig med detta kan en sådan omständighet inte anses utgöra tillräckliga skäl för att undanta denna kategori försäkringsbolag från den föreslagna regelns tillämpningsområde.

Försäkringsförbundet har framfört att arbetstagarrepresentanter bör undantas från bestämmelsens tillämpningsområde för att inte problem med otympligt stora styrelser ska uppkomma. Regeringen anför att enligt lagen om styrelserepresentation för de privatanställda har de anställda i koncerner med minst 1 000 anställda rätt till tre ledamöter i styrelsen. I försäkringskoncerner av denna storlek innebär detta att, i de fall utöver de anställdas representanter annan anställd t.ex. verkställande direktören ska ingå i styrelsen, styrelsen måste bestå av minst nio ledamöter. Det saknas andra skäl än de rent praktiska för att undanta arbetstagarrepresentanterna från bestämmelsens tillämpning. En arbetstagarrepresentant är givetvis inte mer oberoende än andra anställda. Inte heller på kreditinstitutsområdet undantas arbetstagarrepresentanterna från motsvarande bestämmelses tillämpning. Det saknas således enligt regeringen grund att undanta dessa styrelseledamöter från regelns tillämpningsområde.

Regeringen anför att förslaget innebär att minst hälften av styrelseledamöterna i försäkringsbolaget inte får ha andra uppdrag i företagsgruppen. Med anledning av detta har Försäkringsförbundet framfört att förslaget hind-

rar en styrelsegemenskap mellan ett icke-vinstutdelande försäkringsaktiebolag eller ömsesidigt försäkringsbolag och ett vinstutdelande dotterbolag. Regeringen anför att den restriktion som detta i praktiken innebär begränsas emellertid av att moderbolagets styrelse med nödvändighet kommer att bli relativt stor eftersom arbetstagarrepresentanterna omfattas av bestämmelsens tillämpning. De praktiska problemen med regelns tillämpning i detta avseende får således anses vara begränsade.

Motionen

I *motion Fi21* av Mikael Odenberg (m), Karin Pilsäter (fp), Olle Sandahl (kd) och Jörgen Johansson (c) anför motionärerna att i alla former av affärsverksamhet finns det en risk att olika intressen står mot varandra och att konflikter kan påverka styrningen av ett företag. Intressekonflikter kan komma till uttryck i försämrat resultat, felaktig riskexponering och att en part skor sig på den andres bekostnad.

De senaste årens kraftiga omvärdering av börskurserna har drabbat försäkringsbolagen och försäkringstagarna hårt. Förtroendet för bolagen har därtill försvagats och ledningar ifrågasatts. Det har väckts misstankar om att transaktionerna i bolagen varit ett sätt att undgå olika regler i syfte att gynna en part på andras bekostnad. Mot denna bakgrund har regeringen ansett det vara angeläget att se över reglerna.

Motionärerna påpekar att Lagrådet har riktat förhållandevis stark kritik mot förslagen och menar att regeringen borde ha avvaktat förslag från den utredning som tillsatts. Mot Lagrådets kritik står enligt motionärerna att det är angeläget att snarast skapa förutsättningar för att snabbt återupprätta förtroendet för försäkringssektorn. Mot denna bakgrund välkomnar de propositionen som innehåller en rad förbättringar. Motionärerna anser dock att förslagen kan förbättras i syfte att skapa ännu större tydlighet och minska intressekonflikterna.

Motionärerna anför att förslagen innebär att det ökade oberoendet för styrelsen inte gäller styrelsens ordförande eller den verkställande direktören (vd). I det fall regeringen verkligen vill skapa oberoende, öka tydligheten och minska möjligheterna till ifrågasättande av ledningen samt stärka konsumentskyddet förefaller det naturligt att också styrelsens ordförande och vd ska vara oberoende. Mot denna bakgrund föreslår motionärerna att ordförande och vd inte ska vara personer som är anställda eller som sitter i styrelser i företag som ingår i samma företagsgrupp som försäkringsrörelsen. Förslaget innebär enligt motionärerna att allmänhetens förtroende för försäkringsbolagen stärks, vilket också gagnar sektorn som helhet.

Skrivelsen

Försäkringsförbundet påpekar att förslaget om regler för ökat oberoende för styrelseledamöter i försäkringsbolag är utformat på ett sätt som försvårar för icke-vinstutdelande försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag att styra sina vinstutdelande dotterbolag. Förbundet är också kritiskt till att

regeringens förslag omfattar vinstutdelande dotterbolag till försäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst och till ömsesidiga försäkringsbolag. Detta omöjliggör en styrelseidentifikation mellan moderbolaget och dotterbolaget. Försäkringsförbundet anför vidare att det inte kan se skälen för att arbetstagarrepresentanter ska räknas in i gruppen av oberoende styrelseledamöter. Förslaget kommer att leda till stora styrelser och bl.a. ökade kostnader.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser – i likhet med regeringen – att det är viktigt att styrelsens oberoende säkerställs i icke-vinstutdelande försäkringsaktiebolag och i ömsesidiga försäkringsbolag gentemot andra styrelser och anställda i ledande positioner inom företagsgruppen för att den ska kunna fylla sin funktion som tillsynsorgan. En sådan funktion riskerar annars att försvagas om flertalet i styrelsen är anställda i försäkringsbolaget eller i företag som ingår i samma företagsgrupp som försäkringsbolaget.

Motionens förslag innebär att regeringens förslag utvidgas så att även styrelsens ordförande och verkställande direktör ska vara oberoende och ingå i den krets som inte får vara anställd eller styrelseledamot i företag som ingår i samma koncern eller i en företagsgrupp av motsvarande slag. Utskottet anser att det finns anledning att överväga om styrelsens oberoende eventuellt behöver stärkas på sätt som motionärerna föreslår, men utskottet anser dock att frågan i den delen bör utredas av Försäkringsföretagsutredningen. Med det anförda avstyrker utskottet motion Fi21 (m, fp, kd, c) och tillstyrker regeringens förslag i denna del.

Försäkringstagarrepresentanter

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker förslaget att kravet på försäkringstagarrepresentanter i styrelse i försäkringsbolag begränsas till icke-vinstutdelande försäkringsaktiebolag. Utskottet tillstyrker också att kravet på oberoende för sådan styrelseledamot utökas så att den inte heller får vara aktieägare, anställd eller styrelseledamot i företag som ingår i samma företagsgrupp som försäkringsbolaget. Slutligen tillstyrks att försäkringstagarrepresentant ska utses av försäkringstagarna eller någon intressegrupp som har anknytning till dem.

Propositionen

Regeringen föreslår att kravet på försäkringstagarrepresentanter i styrelse i försäkringsbolag begränsas till icke-vinstutdelande försäkringsaktiebolag. Oberoendekravet för sådan styrelseledamot utökas så att den inte heller får vara aktieägare, anställd eller styrelseledamot i företag som ingår i samma företagsgrupp som försäkringsbolaget.

En försäkringstagarrepresentant ska alltid enligt bestämmelse i bolagsordningen utses av försäkringstagarna eller någon intressegrupp som har anknytning till dem.

Regeringen anför att den nuvarande ordningen med försäkringstagarrepresentanter och deras tillsättning kan ifrågasättas. Försäkringstagarrepresentantens huvudsakliga uppgift i styrelsen är att utöva kontroll över bolagets ledning mot bakgrund av stämmobeslut, bolagsordningen och andra riktlinjer.

Regeringen anser – för att minska risken för att intressekonflikter mellan styrelseledamöter uppstår – att det är lämpligt att reglerna ändras så att de avser endast försäkringsaktiebolag där försäkringstagarna svarar för delar av bolagets riskkapital, dvs. försäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst. Vidare bör nuvarande regel ändras så att en försäkringstagarrepresentant inte får vara aktieägare, anställd eller styrelseledamot i företag som ingår i samma företagsgrupp som försäkringsbolaget.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att den nuvarande regleringen med försäkringstagarrepresentanter och deras tillsättning kan ifrågasättas. Utskottet anser också – i likhet med regeringen – att det saknas grund att undanta dessa styrelseledamöter från regelns tillämpningsområde.

Utskottet anser att i första hand är det önskvärt att försäkringstagarna själva genom val utser sin representant i styrelsen. I vissa fall kan det dock vara lämpligt att det i stället är intresseorganisationer som utser försäkringstagarrepresentanten. Det kan gälla de bolag som drivs utan vinstsyfte av arbetsgivar- och/eller arbetstagarorganisationer. Om ett sådant ägande syftar till att meddela livförsäkring till organisationernas medlemmar, får dessa organisationer anses utgöra intressegrupper i enlighet med lagstiftningen. Denna innehåller således en nödvändig flexibilitet för att kunna tillämpas på skilda bolagsförhållanden. Utskottet tillstyrker därför regeringens förslag till ändring i denna del.

Utvidgade jävsregler

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att en bestämmelse om ställföreträdarjäv införs för försäkringsbolag.

För *icke-vinstutdelande* försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag gäller dock inte bestämmelsen om motparten är ett helägt dotterbolag av annat slag än ett icke-vinstutdelande försäkringsaktiebolag. Utskottet tillstyrker förslaget också i denna del.

Utskottet tillstyrker vidare att bestämmelsen inte gäller för *vinstutdelande* försäkringsaktiebolag om bolagets motpart är ett företag i samma företagsgrupp.

Utskottet tillstyrker att det införs ett undantag från samtliga jävsregler för de fall styrelseledamoten eller verkställande direktören direkt eller indirekt genom en juridisk person äger samtliga aktier i ett vinstutdelande försäkringsaktiebolag.

Propositionen

Regeringen föreslår att en bestämmelse om ställföreträdarjäv införs för försäkringsbolag. Bestämmelsen innebär att en styrelseledamot eller verkställande direktör inte får handlägga frågor om avtal mellan försäkringsbolaget och en juridisk person som personen i fråga ensam eller tillsammans med annan får företräda.

För *icke-vinstutdelande* försäkringsaktiebolag och ömsesidiga försäkringsbolag gäller dock inte bestämmelsen om motparten är ett helägt dotterbolag av annat slag än ett icke-vinstutdelande försäkringsaktiebolag.

Bestämmelsen gäller inte heller för *vinstutdelande* försäkringsaktiebolag om bolagets motpart är ett företag i samma företagsgrupp.

Ett undantag från samtliga jävsregler införs för de fall styrelseledamoten eller verkställande direktören direkt eller indirekt genom en juridisk person äger samtliga aktier i ett vinstutdelande försäkringsaktiebolag.

Bestämmelsen om bedömningen av styrelsens beslutförhet utvidgas så att styrelseledamöter som är jäviga anses som inte närvarande.

Regeringen anför som skäl för att mildra effekten av att företagsledningen helt eller delvis kan ha ett annat intresse än associationens medlemmar, kan ledningen åläggas skyldigheten att låta beslutsfattandet styras av associationens ändamål.

I lagen om ekonomiska föreningar gäller jävsbestämmelsen enbart avtal mellan bolaget och ledamoten samt avtal mellan bolaget och tredje man om styrelseledamoten i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot bolagets.

Enligt aktiebolagslagen får däremot en styrelseledamot i ett aktiebolag aldrig handlägga en fråga om avtal mellan bolaget och en annan juridisk person som styrelseledamoten ensam eller tillsammans med någon annan får företräda. Denna bestämmelse om ställföreträdarjäv gäller också verkställande

direktören och särskilda firmatecknare. Bestämmelsen gäller dock inte om bolagets motpart är ett företag som ingår i samma koncern eller i företagsgrupp av motsvarande slag. Vid bedömningen av om styrelsen är beslutförska styrelseledamöter som är jäviga anses som inte närvarande.

Regeringen anser att det är lämpligt att nu utvidga jävsbestämmelsen i försäkringsrörelselagen.

Regeringen anför att om bolaget *inte är vinstutdelande* föreligger en intressekollision mellan ägaren och försäkringstagarna. Det allmänna undantaget från jävsbestämmelsen bör dock inte gälla för fall då styrelseledamöten eller verkställande direktören direkt eller indirekt genom en juridisk person äger samtliga aktier i ett icke-vinstutdelande försäkringsaktiebolag.

För *vinstutdelande försäkringsaktiebolag* är det enligt regeringen av praktiska skäl lämpligt att införa en motsvarande koncernbegränsningsregel som gäller för allmänna aktiebolag.

Det är enligt regeringen viktigt att säkerställa styrelsens oberoende även när beslut fattas som gäller avtal med ett annat bolag inom samma företagsgrupp. Ett undantag från regeln bör dock göras för avtal mellan icke-vinstutdelande försäkringsaktiebolag och dess dotterbolag. Samma resonemang kring en sådan undantagsregel är även giltigt för de ömsesidiga försäkringsbolagen. Eftersom alla vinster i dotterbolaget ska tillfalla försäkringstagarna i det icke-vinstutdelande försäkringsaktiebolaget eller det ömsesidiga försäkringsbolaget bör bestämmelsen om ställföreträdarjäv inte omfatta avtal som träffas med ett helägt dotterbolag. Regeln bör dock inte omfatta sådana dotterbolag som är icke-vinstutdelande försäkringsaktiebolag.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser i likhet med regeringen att det nu är lämpligt att utvidga jävsbestämmelsen i försäkringsrörelselagen. Utskottet anser att det är viktigt att säkerställa styrelsens oberoende när beslut fattas som gäller avtal med ett annat bolag inom samma företagsgrupp. Utskottet konstaterar att den utvidgade jävsregeln kompletterar förslaget om oberoende styrelseledamöter.

Utskottet konstaterar att om ett dotterbolag inte är helägt (t.ex. samägt med ett eller flera andra koncernföretag) av det icke-vinstutdelande försäkringsaktiebolaget eller det ömsesidiga försäkringsbolaget innebär de utvidgade jävsbestämmelserna vissa restriktioner. Om en styrelseledamot eller verkställande direktör har uppdrag i båda bolagen får denna inte handlägga en fråga om avtal mellan bolagen. I ett helägt vinstutdelande dotterbolag finns däremot ingen annan intressent än försäkringstagarna som kan ta del av vinsten; därav undantas sådana dotterbolag från jävsbestämmelsen. Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag.

Associationsrättsliga generalklausuler

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att generalklausulerna förtydligas så att otillbörliga fördelar inte får ges vare sig till enskilda försäkringstagare eller till andra intressenter, på bekostnad av försäkringstagare eller andra ersättningsberättigade som på grund av försäkringsavtal har rätt till andel i bolagets ackumulerade vinst. Generalklausulerna kommer därmed att få betydelse för såväl hanteringen av intressekonflikter mellan olika intressentgrupper som hanteringen av konflikter mellan försäkringstagare.

Propositionen

Regeringen föreslår att i icke-vinstutdelande försäkringsaktiebolag ska försäkringstagare ingå i den personkrets som inte otillbörligt får gynnas eller förfördelas av styrelse eller bolagsstämma.

Regeringen anför att det är nödvändigt att vissa gränser sätts för majoritetens bestämmanderätt, eftersom den annars kan avsiktligt missbruka sin makt till skada för minoriteten. Det är angeläget att stärka försäkringstagarnas skydd i dessa bolag. Försäkringstagare som bidrar till det egna kapitalet i försäkringsaktiebolag bör skyddsmässigt kompenseras för skälighetsprincipens avskaffande på samma sätt som delägare i ömsesidiga försäkringsbolag. Grupper som har rätt till del av ett företags vinst, har normalt möjlighet att bevaka sina ekonomiska rättigheter genom att medverka i associationens förvaltning och utöva kontroll över dess angelägenheter. Att så inte är fallet i icke-vinstutdelande försäkringsaktiebolag, utöver de rättigheter som ges av försäkringsavtalet och bolagsordningen, stärker enligt regeringen behovet av att försäkringstagarna i dessa bolag omfattas av de associationsrättsliga generalklausulerna.

Regeringen föreslår således att generalklausulerna justeras så att de ger ett uttryckligt skydd även åt vissa försäkringstagare i icke-vinstutdelande aktiebolag. Förslaget innebär att generalklausulerna förtydligas så att otillbörliga fördelar inte får ges vare sig till enskilda försäkringstagare eller till andra intressenter, på bekostnad av försäkringstagare eller andra ersättningsberättigade som på grund av försäkringsavtal har rätt till andel i bolagets ackumulerade vinst. Generalklausulerna kommer därmed att få betydelse för såväl hanteringen av intressekonflikter mellan olika intressentgrupper som hanteringen av konflikter mellan försäkringstagare.

Om generalklausulerna utformas på detta sätt kommer de bl.a. att motverka åtgärder som formellt inte berör aktieägares och försäkringstagares lika rätt i bolaget men som reellt gynnar en aktieägare eller försäkringstagare på andras bekostnad, t.ex. att egendom säljs för ett uppenbart underpris till ett närstående bolag. En utvidgning av tillämpningsområdet innebär också att försäkringstagarna ges större möjligheter att utkräva rättsliga sanktioner av

styrelseledamöter eller den verkställande direktören som handlat otillbörligt mot försäkringstagarna. Vid en överträdelse av generalklausulerna kommer bl.a. styrelseledamöterna och den verkställande direktören att dra på sig skadeståndsskyldighet.

Skrivelsen

Försäkringsförbundet avvisar förslaget och anför att detta är en fråga av sådan grundläggande avtals- och bolagsrättslig karaktär att den bör utredas närmare av Försäkringsföretagsutredningen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser i likhet med regeringen att det är nödvändigt att vissa gränser sätts för majoritetens bestämmanderätt i icke-vinstutdelande aktiebolag, eftersom den annars avsiktligt kan missbruka sin makt till skada för minoriteten. Det är enligt utskottet och regeringen angeläget att stärka försäkringstagarnas skydd i dessa bolag.

Utskottet anser att generalklausulerna bör justeras i enlighet med regeringens förslag så att de ger ett uttryckligt skydd åt försäkringstagare i icke-vinstutdelande aktiebolag.

Den föreslagna ändringen har föreslagits och behandlats av två tidigare utredningar (SOU 1995:87 och SOU 1998:27).

Mot bakgrund av vad som anförts tillstyrker utskottet regeringens förslag.

Riktlinjer för intressekonflikter

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker förslaget att försäkringsbolag som meddelar direkt försäkring ska upprätta och följa riktlinjer för hantering av intressekonflikter mellan bolagets intressenter. Utskottet tillstyrker också att styrelsen ansvarar för att riktlinjerna följs och att den fortlöpande ska pröva om de behöver ändras.

Propositionen

Regeringen föreslår att försäkringsbolag som meddelar direkt försäkring ska upprätta och följa riktlinjer för hantering av intressekonflikter mellan bolagets intressenter. Försäkringsbolagets styrelse ska fastställa riktlinjerna. Styrelsen ansvarar för att riktlinjerna följs och ska fortlöpande pröva om de behöver ändras.

Regeringen anför som skäl att för att intressekonflikter i praktiken ska kunna undvikas krävs att försäkringsbolagen själva vidtar åtgärder för att minimera riskerna för att dessa ska få genomslag på bolagets styrning. Att ställa krav på styrelsen i alla försäkringsbolag som meddelar direkt försäkring

att upprätta riktlinjer för intressekonflikter är motiverat med hänsyn till försäkringsrörelsens särskilda karaktär.

Regeringen anför att det faktum att bolagen ska upprätta riktlinjer för hantering av intressekonflikter bör innebära en ökad medvetenhet i hela organisationen om i vilka fall det finns en risk för att intressekonflikter uppstår och vilka riktlinjer som gäller för beslutsfattande i sådana situationer.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att försäkringsbolag som meddelar direkt försäkring ska upprätta och följa riktlinjer för hantering av intressekonflikter mellan bolagets intressenter. Utskottet tillstyrker också att styrelsen ansvarar för att riktlinjerna följs och att den fortlöpande ska pröva om de behöver ändras.

Utvidgade placeringsriktlinjer

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att försäkringsbolag som driver direkt försäkringsrörelse och återförsäkringsbolag som bedriver livförsäkring eller lång skadeåterförsäkring ska upprätta placeringsriktlinjer. Riktlinjerna ska innehålla principerna för placering av bolagets samtliga tillgångar, med en särskild redovisning av principerna för de tillgångar som används för skuldtäckning.

Propositionen

Regeringen föreslår att försäkringsbolag som driver direkt försäkringsrörelse och återförsäkringsbolag som bedriver livförsäkring eller lång skadeåterförsäkring ska upprätta placeringsriktlinjer. De ska innehålla principerna för placering av bolagets samtliga tillgångar, med en särskild redovisning av principerna för de tillgångar som används för skuldtäckning.

Regeringen anför som skäl att ett direktförsäkringsbolag vid varje tidpunkt ska ha tillgångar som svarar mot de försäkringstekniska avsättningarna och depositioner från återförsäkringsgivare. Förslaget innebär att *placeringsriktlinjerna* ska omfatta försäkringsbolagets långsiktiga mål för placering av *skuldtäckningstillgångarna* – i syfte att utöva tillsyn över placeringsregler. Riktlinjerna ska även omfatta det långsiktiga målet för placering av *övriga tillgångar* – för att ge möjlighet till kontroll över efterlevnad av de allmänna placeringsreglerna och generell stabilitetstillsyn. Fördelningen av de tillgångar som bolaget har valt att placera i ska också anges för såväl skuldtäckningstillgångarna som för övriga tillgångar. Livförsäkringstagarna och de som erbjuds att teckna en livförsäkring i bolaget ska informeras om det huvudsakliga innehållet i riktlinjerna.

Regeringen anför att om t.ex. styrelseledamot eller verkställande direktör vid fullgörandet av sitt uppdrag uppsåtligen eller av oaktsamhet vållar skada för aktieägare, delägare eller annan genom överträdelse av bl.a. de försäkringstekniska riktlinjerna eller placeringsriktlinjerna, ska de ersätta skadan. *Lagrådet* har anfört att när placeringsriktlinjerna avser samtliga tillgångar ska en styrelseledamot som orsakar skada för en borgenär genom att uppsåtligen avvika från placeringsriktlinjerna rörande placeringar av bolagets fria tillgångar ersätta borgenärens skada. Denna regel, som inte har sin motsvarighet i aktiebolagslagen, har ifrågasatts av *Lagrådet*. I praktiken gäller enligt regeringen nu föreslagen skadeståndsskyldighet redan i dag.

Regeringen anför att det inte finns skäl att nu ändra på detta. En ändring bör enligt regeringen endast ske efter en omfattande och noggrann analys, och den ska genomföras av Försäkringsföretagsutredningen.

Skrivelsen

Försäkringsförbundet har i princip inte något att invända mot förslaget. Förbundet är dock starkt kritiskt till att förslaget medför en utvidgning av skadeståndsanspråket för t.ex. styrelsen vid en uppsåtlig avvikelse från en affärsplan. Förbundet anser i likhet med regeringen att det är lämpligt att göra en fullständig utredning av samtliga skadeståndsregler. Förbundet anser därför att området för placeringsriktlinjer endast bör utvidgas i föreskriftsform, så att underlaget för skadestånd inte ändras i förhållande till i dag.

Utskottets ställningstagande

Regeringens förslag att införa regler om utvidgade placeringsriktlinjer medför att skadeståndsanspråk kan väckas mot styrelseledamot för att ledningen uppsåtligt väljer att avvika från affärsplan. Enligt uppgift från Finansdepartementet innebär praxis att placeringsriktlinjerna är utvidgade redan i dag.

Utskottet konstaterar att det kan ifrågasättas om det faktum att stiftare, styrelseledamot, verkställande direktör och aktuarie som överträder placeringsriktlinjerna kan bli skyldiga att ersätta skada som de orsakat tredje man riskerar att hindra ett snabbt ingripande i en krissituation. En skadeståndsskyldighet förutsätter att överträdelsen av riktlinjerna sker uppsåtligen eller av vårdslöshet. I en krissituation kan placeringsriktlinjerna också ändras med mycket kort varsel, eftersom det endast krävs ett styrelsebeslut för detta. Dessutom ska riktlinjerna endast innehålla principerna för placeringen, vilket innebär att riktlinjerna därmed i sig innehåller nödvändig flexibilitet. Situationen kan således hanteras även genom att bolaget utformar riktlinjer som reglerar hur stora avvikelser från normalportföljen som får ske under normala omständigheter respektive i krissituationer. Sammantaget får reglerna om placeringsriktlinjer anses vara av en så flexibel art att de inte riskerar att hindra ett snabbt agerande från ett försäkringsbolag i en exceptionell situation.

Utskottet konstaterar vidare att det förhållande som Försäkringsförbundet lyfter fram gäller redan i dag och utskottet anser att den frågan bör ses över i ett bredare perspektiv av Försäkringsföretagsutredningen (dir. 2003:125).

Utskottet anser således i likhet med regeringen att det är lämpligt att göra en fullständig utredning av samtliga skadeståndsregler. Mot bakgrund av vad som anförts tillstyrker utskottet regeringens förslag.

Nya sanktionsmöjligheter

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker förslaget att ge Finansinspektionen utökade sanktionsmöjligheter. Förslaget innebär att inspektionen får besluta om varning. Varningen får också förenas med en straffavgift. Utskottet avstyrker motionen.
Jämför reservation 2 (c).

Propositionen

Regeringen föreslår att Finansinspektionen ges utökade sanktionsmöjligheter. Vid mindre allvarliga överträdelser får Finansinspektionen möjlighet att meddela beslut om *anmärkning* i stället för erinringar. Som alternativ till förverkande av koncession får inspektionen möjlighet att meddela *varning*.

Finansinspektionen får besluta att en varning eller anmärkning ska förenas med *straffavgift*. Avgiften ska tillfalla staten.

Ett försäkringsbolag som underlåter att i tid lämna föreskrivna upplysningar om sin verksamhet till Finansinspektionen får påföras en *förseningsavgift* med högst 100 000 kr. Avgiften tillfaller staten.

Inspektionen får även en uttrycklig möjlighet att låta bli att ingripa, nämligen om överträdelsen är ringa eller ursäktlig eller om försäkringsbolaget vidtar rättelse. Inspektionen behöver inte heller ingripa om en annan myndighet har vidtagit åtgärder med anledning av överträdelsen och inspektionen bedömer att dessa åtgärder är tillräckliga.

Om någon i försäkringsbolagets ledning inte uppfyller de krav som uppställs i lag, ska försäkringsbolagets koncession förklaras förverkad. Regeringen föreslår att i stället för att förverka koncessionen får inspektionen besluta att en styrelseledamot eller verkställande direktör inte längre får delta i ledningen av bolaget. Inspektionen får då förordna en ersättare.

Regeringen anför som skäl att nuvarande sanktionssystem har kritiserats för att inte ge Finansinspektionen tillräckliga möjligheter att ingripa på ett ändamålsenligt sätt. Man har påpekat att sanktionsmöjligheterna inte ger utrymme för en tillräckligt nyanserad bedömning av allvarigare överträdelser. Regeringen anser därför att inspektionen bör få större utrymme att bedöma vilken åtgärd som är lämplig i en viss situation samt få fler medel till sitt förfogande vid ingripande. Regeringen anser också att inspektionen bör ges en uttrycklig möjlighet att inte ingripa i vissa fall.

Regeringen anser således att inspektionen bör ha tillgång till ett batteri med åtgärder ur vilket inspektionen kan välja det slags ingripande som framstår som mest ändamålsenligt i det enskilda fallet.

Det mest långtgående ingripandet är givetvis förverkande av koncessionen. Det är självklart att ett sådant ingripande inte får ske utan starka skäl.

Om någon i försäkringsbolagets ledning inte uppfyller de krav som ställs i lag, bör bolagets koncession kunna förklaras förverkad.

Som *alternativ* till förverkande av koncessionen bör Finansinspektionen kunna meddela bolaget en varning. Ett sådant ingripande bör kunna tillgripas när förutsättningarna för förverkande i och för sig föreligger men varning i det enskilda fallet framstår som en tillräcklig åtgärd. Omständigheterna som kan göra att varning framstår som tillräckligt kan vara att *bolaget inte kan befaras upprepa* överträdelsen och att prognosen för bolaget därför är god eller att man från bolagets sida inte förstod bättre när överträdelsen skedde.

Den *lindrigaste* formen av ingripande föreslås bli att meddela en anmärkning. Anmärkning bör användas när det inte finns något att åtgärda, men överträdelsen ändå bör sanktioneras.

Straffavgift

Om inspektionen beslutar att meddela anmärkning eller varning, bör inspektionen kunna besluta att dessa sanktioner ska förenas med en straffavgift. Lämpligheten att ålägga icke-vinstutdelande försäkringsaktiebolag ekonomiska sanktioner kan ifrågasättas mot bakgrund av att sanktionen i första hand drabbar försäkringstagarna. De nu föreslagna sanktionerna möjliggör enligt regeringen en förstärkt tillsyn och fyller i första hand en viktig preventiv funktion. Det finns starka skäl för att ge inspektionen möjlighet att meddela straffavgift mot samtliga kategorier av försäkringsbolag.

Motionen

I *motion Fi20* av Lena Ek m.fl. (c) yrkandena 1 och 2 anför att regeringen föreslår att Finansinspektionen ska ges utökade sanktionsmöjligheter. Det är viktigt att regler kring debitering av straffavgifter och förseningsavgifter görs klara och förutsägbara både för myndigheten och den straffet/avgiften är satt att drabba.

Motionärerna anser att överträdelser mot gällande regelsystem och lagstiftning som huvudlinje bör fastställas av oberoende part.

Det är viktigt att Finansinspektionens motpart, i detta fall livförsäkringsbolagen, ges rättighet att få straffavgiften prövad enligt motsvarande rätt för prövning av en utfärdad varning.

Motionärerna påpekar att ett system där förseningsavgifter utgår per automatik och genom ensidigt myndighetsbeslut ofta upplevs som stötande. I förslag till utökad sanktionsmöjlighet ges återigen myndighet rätt att ensidigt och efter egen bedömning utfärda debitering av förseningsavgift. För att uppnå en större förståelse och bättre anpassning till allmänt rättstänkande bör därför huvudregeln vara att uttag av förseningsavgift enbart ska kunna ske i de fall överträdelsen inte är ringa eller ursäktlig och att rättelse inte skett.

Utskottets ställningstagande

Finansinspektionen föreslås få besluta att påföra straffavgift eller förseningsavgift som får verkställas utan föregående dom eller utslag om avgiften inte har betalats inom 30 dagar efter det att beslutet vunnit laga kraft. Lagrådet framförde inga synpunkter på bestämmelsen.

I motion Fi20 (c) uttrycks en viss oro för att inspektionen ges utökade sanktionsmöjligheter. Enligt motionärerna bör huvudregeln vara att uttag av förseningsavgift enbart ska kunna ske i de fall överträdelsen inte är ringa eller ursäktlig och att rättelse inte skett. Utskottet konstaterar att enligt förslaget i propositionen får inspektionen besluta att ta ut en förseningsavgift. Enligt utskottets mening finns förutsättningar för att Finansinspektionen ska kunna hantera de utökade sanktionsmöjligheterna på ett tillfredsställande sätt varför utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker motion Fi20 (c) yrkandena 1 och 2.

Allmänna reklamationsnämndens prövning av vissa försäkringsärenden

Utskottets förslag i korthet

Utskottet delar regeringens bedömning att det bör skapas förutsättningar för att Allmänna reklamationsnämnden under 2004 ska kunna återuppta prövningen av vissa försäkringsärenden. I tilläggsbudget 1 för 2004 föreslår regeringen att reklamationsnämndens anslag ska ökas för att den ska kunna handlägga nya typer av försäkringsärenden. Utskottet konstaterar att det nu eventuellt blir möjligt för nämnden att åter pröva vissa försäkringsärenden.

Propositionen

Regeringen gör bedömningen att det bör skapas förutsättningar för att Allmänna reklamationsnämnden under 2004 ska kunna återuppta prövningen av vissa försäkringsärenden.

Regeringen anför att Allmänna reklamationsnämnden har till uppgift att pröva tvister mellan konsumenter och näringsidkare som rör en vara eller tjänst som tillhandahållits huvudsakligen för enskilt bruk samt att ge rekommendationer om hur tvisten bör lösas. Enligt förordningen med instruktion för Allmänna reklamationsnämnden har nämnden möjlighet att själv bestämma vilka ärenden som nämnden inte ska pröva. Nämnden beslutade år 2001 att inte längre pröva konsumenttvister som rör vissa försäkringsärenden. Sedan reklamationsnämnden upphörde att pröva dessa ärenden har bl.a. livförsäkringstagare inte något alternativ till domstolsprövning. En domstolsprövning av sådana tvister är vanligen inte en attraktiv ordning för konsumenter, bl.a. på grund av risken av att drabbas av höga rättegångskostnader. Regeringen anser att det således finns ett stort behov av en snabb, billig och opar-

tisk prövning av dessa ärenden. Detta är även viktigt i syfte att återställa det allmänna förtroendet för försäkringsformen. Det bör därför skapas förutsättningar för att Allmänna reklamationsnämnden under 2004 ska kunna återuppta prövningen av vissa försäkringsärenden.

Utskottets ställningstagande

I tilläggsbudget 1 för 2004 föreslår regeringen att anslaget 40:3 *Allmänna reklamationsnämnden* ska ökas med 1 100 000 kr för att nämnden ska kunna handlägga nya typer av försäkringsärenden. Utskottet konstaterar att om riksdagen beslutar i enlighet med regeringens förslag bör det bli möjligt för Allmänna reklamationsnämnden att åter pröva vissa försäkringsärenden. Frågan behandlas av utskottet i bet. 2003/04:FiU21.

Traditionell livförsäkring och lagen om finansiell rådgivning till konsumenter

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag som innebär att lagen om finansiell rådgivning till konsumenter även ska omfatta rådgivning som enbart avser råd om placering av konsumentens tillgångar i traditionell livförsäkring.

Propositionen

Regeringen föreslår att tillämpningsområdet för lagen om finansiell rådgivning till konsumenter ska utökas till att omfatta även sådan rådgivning som enbart avser råd om placering av konsumentens tillgångar i traditionell livförsäkring.

Regeringen anför som skäl att lagen om finansiell rådgivning till konsumenter träder i kraft den 1 juli 2004 (prop. 2002/03:133, bet. 2003/04:LU3, rskr. 2003/04:27). Lagen gäller vid vissa typer av placeringsrådgivning som en näringsidkare ger en konsument. Lagen innehåller bestämmelser av både näringsrättslig och civilrättslig karaktär. Bestämmelserna innebär att näringsidkaren ska se till att den som utför rådgivningen har tillräcklig kompetens. Rådgivaren ska dokumentera vad som förekommit vid rådgivningstillfället. Lagen innebär vidare att näringsidkaren ska iaktta god rådgivningssed i sin rådgivningsverksamhet och med tillbörlig omsorg ta till vara konsumentens intressen. Näringsidkaren ska också anpassa rådgivningen till den enskilde konsumentens önskemål och behov samt inte rekommendera andra lösningar än sådana som kan anses lämpliga för konsumenten. Näringsidkaren kan bli skadeståndsskyldig mot konsumenten för ren förmögenhetsskada som orsakas genom rådgivningen.

Regeringen anför att övervägande skäl talar för att lagens tillämpningsområde bör utökas till att omfatta även sådan rådgivning som enbart omfattar

råd om placering av konsumentens tillgångar i traditionella livförsäkringar. Bestämmelsen bör dock omfatta endast livförsäkringar med sparmoment.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

Lagförslagen i övrigt

Utskottets förslag i korthet

Utskottet tillstyrker regeringens förslag i den mån lagförslagen inte omfattas av vad utskottet föreslagit ovan.

Utskottets ställningstagande

Utskottet tillstyrker regeringens övriga lagförslag.

Flyttningsrätt av livförsäkringssparande

Utskottets förslag i korthet

Regeringen snabbutreder möjligheten till flyttningsrätt av livförsäkringssparande, och utskottet avstyrker därför ett motionsyrkande om flyttningsrätt.

Jämför reservation 3 (c).

Motionen

I motion Fi20 av Lena Ek m.fl. (c) yrkande 3 anförs att Centerpartiet i tidigare motion, Fi257, har framfört kravet om en utredning med inriktning på ökade insatser vad avser öppenhet och fri flyttningsrätt för konsumenter. I motionen framförs även behovet av en översyn vad gäller bonussystem och etiska regler. Regeringen har i den nu aktuella propositionen tillmötesgått vissa delar av dessa synpunkter. De ytterligare förslag om förändringar som angivits i motion Fi257 bör utredas.

Utskottets ställningstagande

Motion Fi257 behandlades av utskottet i betänkande 2003/04:FiU13 Staten och den finansiella sektorn. Av finansutskottets ställningstagande framgår att utskottet från Regeringskansliet inhämtat att reglerna om flyttningsrätt för livförsäkringssparande övervägs. Utskottet avstyrkte därför motionen.

Regeringen snabbutreder för närvarande möjligheten till flytträtt. Utskottet avstyrker därför motion Fi20 (c) yrkande 3.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Ökat oberoende för styrelseledamöter (punkt 1)

av Mikael Odenberg (m), Karin Pilsäter (fp), Mats Odell (kd), Gunnar Axén (m), Tomas Högström (m), Gunnar Nordmark (fp) och Jörgen Johansson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att utskottets förslag till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen beslutar att anta propositionens förslag till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713), med den ändringen av 8 kap. 1 § som föreslås i bilaga 3.

Därmed bifaller riksdagen delvis motion 2003/04:Fi21 och proposition 2003/04:109 i denna del.

Ställningstagande

Försäkringsbolagen och försäkringstagarna har drabbats hårt av de senaste årens kraftiga nedgång av börskurserna. Förtroendet för bolagen har försvagats och ledningar ifrågasatts. Det har bl.a. väckts misstankar om att transaktioner i vissa försäkringskoncerner varit ett sätt att undgå olika regler i syfte att gynna andra bolag i samma försäkringskoncern på bekostnad av försäkringstagarna i icke-vinstutdelande eller ömsesidiga livförsäkringsbolag. Regeringen har därför ansett det angeläget att se över regelverket för försäkringsbolagen.

Lagrådet har riktat stark kritik mot förslagen och menar att regeringen borde ha avvaktat förslag från Försäkringsföretagsutredningen. Vi anser dock – trots Lagrådets kritik – att det är angeläget att snarast skapa förutsättningar för att snabbt återupprätta förtroendet för försäkringssektorn. Vi välkomnar därför regeringens proposition som innehåller flera förbättringar. Vi anser dock att förslagen kan förbättras i syfte att skapa ännu större tydlighet och minska uppenbara intressekonflikter som finns mellan just icke-vinstutdelande och ömsesidiga livförsäkringsbolag gentemot ett moderbolag eller andra systerbolag.

Regeringens förslag innebär att det ökade oberoendet för styrelsen i icke-vinstutdelande eller ömsesidiga livförsäkringsbolag inte gäller styrelsens ordförande eller den verkställande direktören (vd). Vi anser – om regeringen

verkligen vill skapa oberoende, öka tydligheten och minska möjligheterna till ifrågasättande av ledningen samt stärka konsumentskyddet – att också styrelsens ordförande och vd ska vara oberoende. Mot denna bakgrund föreslår vi att ordförande och vd inte ska vara personer som är anställda eller som sitter i styrelser i företag som ingår i samma företagsgrupp som livförsäkringsrörelsen. Vi anser att förslaget i denna del innebär att allmänhetens förtroende för försäkringsbolagen stärks och att det gagnar sektorn som helhet.

Vi är vidare kritiska till att regeringens förslag omfattar vinstutdelande dotterbolag till försäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst och till ömsesidiga försäkringsbolag. Förslaget i denna del omöjliggör en styrelseidentifikation mellan moderbolaget och dotterbolaget. Detta resulterar i en svag ägarstyrning. I förhållandet mellan ömsesidiga eller icke-vinstutdelande livförsäkringsbolag och deras helägda dotterbolag finns inte heller den intressekonflikt som återfinns i förhållande till moderbolaget eller övriga bolag i samma koncern. Vi föreslår därför en komplettering av 8 kap. 1 § försäkringsrörelselagen. Förslaget innebär en möjlighet till styrelseidentifikation mellan icke-vinstutdelande moderbolag och vinstutdelande dotterbolag.

Med det anförda föreslår vi att riksdagen delvis bifaller motion Fi21 (m, fp, kd, c).

2. Nya sanktionsmöjligheter (punkt 7)

av Jörgen Johansson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Fi20 yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

Regeringen föreslår att Finansinspektionen ska ges utökade sanktionsmöjligheter. Jag anser att det är viktigt att regler kring debitering av straffavgifter och förseningsavgifter görs klara och förutsägbara både för myndigheten och den som ska betala.

Jag anser att överträdelser mot gällande regelsystem och lagstiftning som huvudregel bör fastställas av oberoende part.

Det är enligt min mening viktigt att Finansinspektionens motpart har möjlighet att få straffavgiften prövad enligt samma bestämmelser som gäller vid varning.

Regeringens förslag innebär att förseningsavgifter utgår per automatik och genom ensidigt myndighetsbeslut. Ett sådant system upplevs ofta som stötande. Jag anser att för att uppnå en större förståelse och bättre anpassning till allmänt rättstänkande bör huvudregeln vara att förseningsavgift ska utgå

enbart i de fall överträdelsen inte är ringa eller ursäktlig och att rättelse inte skett. Jag föreslår att riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad jag har anfört om rätt till överklagande av straffavgift och vad som anförts om förseningsavgift. Detta innebär att riksdagen bör bifalla motion Fi20 (c) yrkandena 1 och 2.

3. Flyttningsrätt av livförsäkringssparande (punkt 10)

av Jörgen Johansson (c).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att utskottets förslag under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen om flyttningsrätt av livförsäkringssparande. Därmed bifaller riksdagen motion 2003/04:Fi20 yrkande 3.

Ställningstagande

Jag anser mot bakgrund av den betydelse som försäkringar har både för enskilda och för samhällsekonomin att det är viktigt att marknadens funktioner stärks på ett balanserat sätt. Rätten att flytta sina pensionsmedel mellan olika livbolag är en fundamental byggsten. Jag anser att försäkringstagare som har tappat förtroende för det bolag till vilket hon eller han anförtrot sina sparmedel ska ha rätt att flytta dessa medel till ett annat bolag. Jag anser att denna fråga bör utredas av regeringen.

Vad jag anfört bör riksdagen som sin mening tillkännage för regeringen. Därmed bifaller riksdagen motion Fi20 (c) yrkande 3.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2003/04:109 Förstärkt skydd för försäkringstagare i livförsäkringsbolag.

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713),
2. lag om ändring i lagen (2003:862) om finansiell rådgivning till konsumenter,
3. lag om ändring i lagen (2003:1224) om ändring i förmånsrättslagen (1970:979),
4. lag om ändring i lagen (2003:1226) om ändring i lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag.

Följdmotioner

2003/04:Fi20 av Lena Ek m.fl. (c):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att rätt till överklagande av straffavgift skall föreligga enligt de regler som hanterar rätten till överklagande av Finansinspektionen utfärdad varning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att förseningsavgift ej skall utgå i de fall förseningen är ursäktlig, av engångskaraktär och rättelse har vidtagits.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om fri flyttningsrätt av pensionsfondsmedel samt etiska regler och bonussystem.

2003/04:Fi21 av Mikael Odenberg m.fl. (m, fp, kd, c):

Riksdagen beslutar anta propositionens förslag till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713), med den ändring av 8 kap. 1 § som föreslås i motionen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

2.1 Förslag till lag om ändring i
försäkringsrörelselagen (1982:713)

Härigenom föreskrivs i fråga om försäkringsrörelselagen (1982:713)¹

dels att 7 kap. 10 g §, 8 kap. 1, 8, 11, 12 och 15 §§, 9 kap. 19 § samt 19 kap. 2, 11 och 13 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas sju nya paragrafer, 7 kap. 30 § och 19 kap. 11 b–g §§, av följande lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse***7 kap.**10 g §²

Ett försäkringsbolag som avses i 9 § skall upprätta och följa placeringsriktlinjer. Sådana riktlinjer skall innehålla principerna för placering av de tillgångar som används för skuld- täckning.

Ett försäkringsbolag som avses i 9 § skall upprätta och följa placeringsriktlinjer. Sådana riktlinjer skall innehålla principerna för placering av *samtliga tillgångar, med en särskild redovisning av principerna för placering av de tillgångar som används för skuldtäckning.*

Livförsäkringstagare och de som erbjuds att teckna en livförsäkring i bolaget skall informeras om det huvudsakliga innehållet i riktlinjerna, om det inte med hänsyn till försäkringens särskilda beskaffenhet eller av annat särskilt skäl saknas anledning till sådan information. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall meddela föreskrifter om skyldigheten att lämna information och om vilka försäkringar som inte skall omfattas av informationsskyldigheten.

30 §

Ett försäkringsbolag som driver direkt försäkringsrörelse skall upprätta riktlinjer för hantering av intressekonflikter mellan bolagets intressenter.

8 kap.1 §³

Ett försäkringsbolag skall ha en styrelse med minst tre ledamöter.

I försäkringsaktiebolag som inte uteslutande driver återförsäkring, skall minst en av styrelseledamöterna utses med uppgift att

Ett försäkringsbolag skall ha en styrelse med minst tre ledamöter. *I ömsesidiga försäkringsbolag och i försäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst skall mer än hälften av styrelseledamöterna vara*

¹ Lagen omtryckt 1995:1567.

² Senaste lydelse 1999:600.

³ Senaste lydelse 1999:225.

särskilt vaka över att försäkrings- tagarnas intresse beaktas. Sådan styrelseledamot får inte vara aktieägare eller befattningshavare i bolaget.

Styrelsen väljs av bolagsstäm- man. Styrelseledamot som avses i andra stycket skall dock enligt bestämmelse, som skall vara intagen i bolagsordningen, utses av försäkringstagarna eller av någon intressegrupp som har anknytning till dem. Om en sådan bestämmelse saknas i bolags- ordningen förordnas styrelse- ledamot som avses i andra stycket av Finansinspektionen. Ärenden som är av principiell betydelse eller av synnerlig vikt prövas dock av regeringen. Även annan styrel- seledamot får enligt bestämmelse i bolagsordningen tillsättas i annan ordning än genom val av bolagsstämman.

Styrelseledamöternas uppdrag gäller för den tid som anges i bolagsordningen. Uppdragstiden får inte omfatta mer än fyra räkenskapsår och skall bestämmas så att uppdraget upphör vid slutet av den ordinarie bolagsstämma på vilken styrelseval förrättas.

Vad som sägs i denna lag om styrelseledamöter skall i tillämpliga delar gälla även suppleanter.

Bestämmelser om arbetstagarrepresentanter finns i lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.

personer som varken är anställda i bolaget eller anställda eller styrelseledamöter i företag som ingår i samma koncern som bolaget eller i en företagsgrupp av motsvarande slag.

Styrelsen väljs av bolagsstäm- man. I ett försäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst skall minst en av styrelseledamöterna utses av försäkringstagarna eller av någon intressegrupp som har anknytning till dem. Sådan styrelseledamot får inte vara

1. aktieägare i bolaget,
2. anställd i bolaget, eller
3. aktieägare, anställd eller styrelseledamot i företag som ingår i samma koncern som bolaget eller i en företagsgrupp av motsvarande slag.

Även annan styrelseledamot får enligt bestämmelse i bolagsord- ningen tillsättas i annan ordning än genom val av bolagsstämman.

8 §⁴

Styrelsen skall fastställa försäkringstekniska riktlinjer och placeringsriktlinjer. Styrelsen ansvarar för att riktlinjerna följs och skall fortlöpande pröva om de behöver ändras.

Styrelsen skall fastställa försäkringstekniska riktlinjer, placeringsriktlinjer och riktlinjer för hantering av intressekonflikter. Styrelsen ansvarar för att riktlinjerna följs och skall fortlöpande pröva om de behöver ändras.

11 §

Styrelsen är beslutför, om mer än hälften av hela antalet styrelse- ledamöter eller det högre antal som föreskrivs i bolagsordningen

Styrelsen är beslutför, om mer än hälften av hela antalet styrelse- ledamöter eller det högre antal som föreskrivs i bolagsordningen

⁴ Senaste lydelse 1999:600.

är närvarande. Beslut i ett ärende får dock inte fattas, om inte såvitt möjligt samtliga styrelseledamöter dels fått tillfälle att delta i ärendets behandling, dels fått tillfredsställande underlag för att avgöra ärendet. Om en styrelseledamot har förfall och om det finns en suppleant, som skall träda in i hans ställe, skall denne ges tillfälle till detta. Suppleant för arbetstagarledamot, som har utsetts enligt lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda, skall dock alltid få underlag och ges tillfälle att delta i ärendets behandling på samma sätt som en styrelseledamot.

är närvarande. *Vid bedömningen av om styrelsen är beslutför skall styrelseledamöter som är jäviga enligt 12 § anses som inte närvarande.* Beslut i ett ärende får inte fattas, om inte såvitt möjligt samtliga styrelseledamöter dels fått tillfälle att delta i ärendets behandling, dels fått tillfredsställande underlag för att avgöra ärendet. Om en styrelseledamot har förfall och om det finns en suppleant, som skall träda in i styrelseledamotens ställe, skall denne ges tillfälle till detta. Suppleant för arbetstagarledamot, som har utsetts enligt lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda, skall dock alltid få underlag och ges tillfälle att delta i ärendets behandling på samma sätt som en styrelseledamot.

Som styrelsens beslut gäller, om bolagsordningen inte föreskriver särskild röstmajoritet, den mening för vilken vid sammanträdet mer än hälften av de närvarande röstar eller vid lika röstetal den mening som ordföranden ansluter sig till. Är styrelsen inte fulltalig, skall de som röstar för beslutet dock utgöra mer än en tredjedel av hela antalet styrelseledamöter, om inte något annat föreskrivs i bolagsordningen.

Handlingar som enligt denna lag skall undertecknas av styrelsen skall skrivas under av minst hälften av hela antalet styrelseledamöter.

12 §

En styrelseledamot eller verkställande direktören får inte handlägga fråga om avtal mellan honom och försäkringsbolaget. *Inte heller får han handlägga fråga om avtal mellan bolaget och tredje man, om han i frågan har ett väsentligt intresse, som kan strida mot bolagets. Med ett avtal jämföras en rättegång eller någon annan talan.*

En styrelseledamot eller verkställande direktören får inte handlägga en fråga om

1. avtal mellan styrelseledamoten eller verkställande direktören och försäkringsbolaget,

2. avtal mellan bolaget och en tredje man, om styrelseledamoten eller verkställande direktören i frågan har ett väsentligt intresse som kan strida mot bolagets, eller

3. avtal mellan bolaget och en juridisk person som styrelseledamoten eller verkställande direktören ensam eller tillsammans med någon annan får företräda.

Bestämmelserna i första stycket

gäller inte om styrelseledamoten eller verkställande direktören direkt eller indirekt genom en juridisk person äger samtliga aktier i ett vinstutdelande försäkringsaktiebolag.

För vinstutdelande försäkringsaktiebolag gäller inte bestämmelsen i första stycket 3 om bolagets motpart är ett företag i samma koncern eller i en företagsgrupp av motsvarande slag. För övriga försäkringsbolag gäller inte denna bestämmelse,

1. om försäkringsbolaget äger samtliga aktier i bolagets motpart, och

2. om motparten är ett annat bolag än ett försäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst.

Med avtal som avses i första stycket jämföras rättegång eller annan talan.

Om ett försäkringsaktiebolag har endast en aktieägare, skall ett avtal mellan denne och bolaget som inte avser löpande affärstransaktioner på sedvanliga villkor antecknas i eller fogas till styrelsens protokoll.

15 §⁵

Styrelsen eller någon annan ställföreträdare för bolaget får inte företa rättshandlingar eller andra åtgärder som är ägnade att bereda otillbörliga fördelar åt aktieägare, delägare, garantier eller andra till nackdel för bolaget eller andra aktieägare, delägare eller garantier.

Styrelsen eller någon annan ställföreträdare för bolaget får inte företa rättshandlingar eller andra åtgärder som är ägnade att bereda otillbörliga fördelar åt aktieägare, delägare, garantier eller andra, till nackdel för bolaget eller andra aktieägare, delägare eller garantier.

Detsamma gäller beslut som är ägnade att ge otillbörliga fördelar åt aktieägare, delägare, garantier eller andra, till nackdel för de försäkringstagare eller ersättningsberättigade som på grund av försäkringsavtal har rätt till en andel av de ackumulerade vinster som har uppstått i rörelsen.

En ställföreträdare får inte följa en föreskrift av bolagsstämman eller något annat bolagsorgan, om föreskriften inte gäller därför att den står i strid med denna lag, lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag eller bolagsordningen.

⁵ Senaste lydelse 1999:600.

9 kap.**19 §⁶**

Bolagsstämman får inte fatta beslut, som är ägnade att ge otillbörliga fördelar åt aktieägare, delägare, garantier eller andra till nackdel för bolaget, andra aktieägare, delägare eller garantier.

Bolagsstämman får inte fatta beslut, som är ägnade att ge otillbörliga fördelar åt aktieägare, delägare, garantier eller andra, till nackdel för bolaget, andra aktieägare, delägare eller garantier. *Detsamma gäller beslut som är ägnade att ge otillbörliga fördelar åt aktieägare, delägare, garantier eller andra, till nackdel för de försäkringstagare eller ersättningsberättigade som på grund av försäkringsavtal har rätt till en andel av de ackumulerade vinster som har uppstått i rörelsen.*

19 kap.**2 §⁷**

Koncession som beviljats för ett försäkringsbolag skall förklaras förverkad om

1. bolaget inte har anmälts för registrering inom den tid som anges i 2 kap. 13 §,
2. bolaget inte har börjat sin verksamhet inom ett år från det koncessionen beviljades eller inom samma tid förklarat sig avstå från koncessionen,
3. anmälningen för bolagets registrering genom lagakraftgående beslut blivit avskriven eller avslagen, eller
4. bolaget under längre tid än sex månader inte drivit verksamhet.

I fall som avses i första stycket 2 och 4 får i stället varning meddelas om det bedöms tillräckligt.

Frågor om förverkande av koncession enligt första stycket prövas av Finansinspektionen. Ärenden som är av principiell betydelse eller av särskild vikt prövas dock av regeringen. Regeringens prövning sker efter anmälan av inspektionen.

Frågor om förverkande av koncession enligt första stycket eller beslut om varning enligt andra stycket prövas av Finansinspektionen. Ärenden som är av principiell betydelse eller av särskild vikt prövas dock av regeringen. Regeringens prövning sker efter anmälan av inspektionen.

Om registrering av beslut, varigenom koncessionen har förverkats, förordnar den myndighet som beslutat om förverkandet.

⁶ Senaste lydelse 1999:600.

⁷ Senaste lydelse 1999:225.

11 §⁸

Finansinspektionen får meddela *de erinringar* i fråga om försäkringsbolagets verksamhet som inspektionen anser behövliga.

Finansinspektionen skall förelägga bolaget eller styrelsen att vidta rättelse om inspektionen finner att

1. avvikelse skett från denna lag eller någon annan författning som reglerar försäkringsbolagets näringsverksamhet eller från bolagsordningen,

2. bolagsordningen, de försäkringstekniska riktlinjerna, beräkningsunderlaget och placeringsriktlinjerna inte längre är tillfredsställande med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av bolagets rörelse,

3. försäkringsbeståndet inte är tillräckligt för erforderlig riskutjämning, *eller*

4. *någon av dem som ingår i försäkringsbolagets styrelse eller är verkställande direktör inte uppfyller de krav som anges i 2 kap. 3 § femte stycket 3.*

Om Finansinspektionen bedömer att försäkringstagarnas rättigheter hotas, skall inspektionen förelägga försäkringsbolaget eller dess styrelse att upprätta och för godkännande överlämna en finansiell saneringsplan.

Om ett försäkringsbolags kapitalbas understiger solvensmarginalen enligt 7 kap. 23 eller 25 §, eller, för ett försäkringsbolag som avses i 7 a kap. 1 § första stycket 1, den gruppbaseade kapitalbasen understiger den gruppbaseade solvensmarginalen enligt 4 § i samma kapitel, skall Finansinspektionen förelägga bolaget eller dess styrelse att upprätta en plan för att återställa en tillfredsställande finansiell ställning och överlämna planen till inspektionen för godkännande. Om kapitalbasen understiger en tredjedel av solvensmarginalen eller garantibeloppet enligt 7 kap. 26 eller 27 § eller om kapitalbasen för ett livförsäkringsbolag inte har den sammansättning som anges i 7 kap. 26 § tredje stycket, skall inspektionen förelägga bolaget eller dess styrelse att upprätta och för godkännande överlämna en plan för skyndsamt återställande av kapitalbasen.

Finansinspektionen får meddela *beslut om anmärkning* i fråga om försäkringsbolagets verksamhet som inspektionen anser behövliga.

Finansinspektionen skall förelägga bolaget eller styrelsen att vidta rättelse om inspektionen finner att

1. avvikelse skett från denna lag eller någon annan författning som reglerar försäkringsbolagets näringsverksamhet eller från bolagsordningen,

2. bolagsordningen, de försäkringstekniska riktlinjerna, beräkningsunderlaget, placeringsriktlinjerna *och riktlinjerna för hantering av intressekonflikter* inte längre är tillfredsställande med hänsyn till omfattningen och beskaffenheten av bolagets rörelse, *eller*

3. försäkringsbeståndet inte är tillräckligt för erforderlig riskutjämning.

⁸ Senaste lydelse 2003:510.

Om ett försäkringsbolag driver verksamhet i ett annat land inom EES och bolaget inte rättar sig efter Finansinspektionens eller behörig utländsk myndighets anmodan om rättelse, skall inspektionen vidta de åtgärder som behövs för att förhindra fortsatta överträdelser. Inspektionen skall underrätta den behöriga utländska myndigheten om vilka åtgärder som vidtas.

Om ett föreläggande enligt andra-femte styckena inte har följts inom bestämd tid och det anmärkta förhållandet inte heller på något annat sätt har undanröjts, skall Finansinspektionen, i fall som är av principiell betydelse eller av särskild vikt, anmäla detta till regeringen.

Finansinspektionen får begränsa bolagets förfoganderätt eller förbjuda bolaget att förfoga över sina tillgångar i Sverige, om

1. bolaget inte följer gällande bestämmelser om skuldtäckning,
2. bolagets kapitalbas understiger en tredjedel av solvensmarginalen eller inte uppfyller gällande krav på garantibelopp,
3. bolagets kapitalbas understiger solvensmarginalen eller, för ett försäkringsbolag som avses i 7 a kap. 1 § första stycket 1, den gruppbaseade kapitalbasen understiger den gruppbaseade solvensmarginalen enligt 4 § i samma kapitel, och det finns särskilda skäl att anta att bolagets finansiella ställning ytterligare kommer att försämrats, eller
4. det bedöms vara nödvändigt för att skydda de försäkrades intressen vid beslut om förverkande av bolagets koncession enligt 2 § eller enligt nionde stycket.

Finansinspektionen får besluta hur försäkringsverksamheten skall drivas efter ett sådant beslut som avses i sjunde stycket.

En koncession kan förklaras förverkad om bolaget

1. inte längre uppfyller kraven för koncession,
2. inte inom angiven tid har vidtagit åtgärderna i en plan som har godkänts enligt fjärde stycket, eller
3. i annat fall allvarligt åsidosätter gällande bestämmelser för verksamheten.

Frågor om förverkande av koncession enligt nionde stycket prövas av Finansinspektionen. Ärenden som är av principiell betydelse eller av särskild vikt prövas dock av regeringen. Regeringens prövning sker efter anmälan av inspektionen.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall meddela föreskrifter om innehållet i den finansiella saneringsplan som krävs enligt tredje stycket.

En koncession kan förklaras förverkad *eller, om det bedöms tillräckligt, varning meddelas*, om bolaget

1. inte längre uppfyller kraven för koncession,
2. inte inom angiven tid har vidtagit åtgärderna i en plan som har godkänts enligt fjärde stycket, eller
3. i annat fall allvarligt åsidosätter gällande bestämmelser för verksamheten.

Frågor om förverkande av koncession *eller om varning* enligt nionde stycket prövas av Finansinspektionen. Ärenden som är av principiell betydelse eller av särskild vikt prövas dock av regeringen. Regeringens prövning sker efter anmälan av inspektionen.

11 b §

Finansinspektionen får avstå från ingripande enligt 11 § om

1. en överträdelse är ringa eller ursäktlig,

2. försäkringsbolaget gör rättelse, eller

3. någon annan myndighet har vidtagit åtgärder mot bolaget och dessa åtgärder bedöms tillräckliga.

11 c §

Om någon som ingår i ett försäkringsbolags styrelse eller är dess verkställande direktör inte uppfyller de krav som anges i 2 kap. 3 § femte stycket 3, skall Finansinspektionen förklara bolagets koncessionen förverkad. Det får dock ske bara om inspektionen först beslutat att anmärka på att personen ingår i styrelsen eller är verkställande direktör och om han eller hon, sedan en av inspektionen bestämd tid om högst tre månader har gått, fortfarande finns kvar i styrelsen eller som verkställande direktör.

I stället för att förklara koncessionen förverkad, får Finansinspektionen besluta att en styrelseledamot eller verkställande direktör inte längre skall vara det. Finansinspektionen skall då, om det är nödvändigt, förordna en ersättare. Ersättarens uppdrag gäller till dess försäkringsbolaget utsett en ny styrelseledamot eller verkställande direktör.

11 d §

I samband med att Finansinspektionen meddelar beslut om anmärkning eller varning, får inspektionen besluta att bolaget skall betala en straffavgift. Om regeringen beslutar om varning, får den överlämna till inspektionen att besluta om straffavgift skall

betalas.

Avgiften tillfaller staten.

11 e §

Straffavgiften skall fastställas till lägst fem tusen kronor och högst femtio miljoner kronor.

Avgiften får inte överstiga tio procent av försäkringsbolagets omsättning närmast föregående räkenskapsår. Om överträdelsen har skett under försäkringsbolagets första verksamhetsår eller om uppgifter om omsättningen annars saknas eller är bristfälliga, får denna uppskattas.

Avgiften får inte vara så stor att försäkringsbolaget därefter inte uppfyller kraven enligt 1 kap. 1 a § första stycket.

När avgiftens storlek fastställs, skall särskild hänsyn tas till hur allvarlig den överträdelse är som föranlett anmärkningen eller varningen och hur länge överträdelsen har pågått.

11 f §

Om ett försäkringsbolag underlåter att i tid lämna de upplysningar som föreskrivits med stöd av 19 kap. 3 § andra stycket, får Finansinspektionen besluta att bolaget skall betala en förseningsavgift med högst 100 000 kronor.

Avgiften tillfaller staten.

11 g §

Straffavgiften eller förseningsavgiften skall betalas till Finansinspektionen inom trettio dagar efter det att beslutet om den vunnit laga kraft eller den längre tid som anges i beslutet.

Finansinspektionens beslut att påföra straffavgift eller förseningsavgift får verkställas utan föregående dom eller utslag om avgiften inte har betalats inom den tid som anges i första stycket.

Om straffavgiften eller förseningsavgiften inte betalas inom den tid som anges i första stycket, skall Finansinspektionen lämna den obetalda avgiften för indrivning. Bestämmelser om indrivning av statliga fordringar finns i lagen (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m.

En straffavgift eller förseningsavgift som påförts faller bort i den utsträckning verkställighet inte har skett inom fem år från det att beslutet vann laga kraft.

13 §⁹

Finansinspektionens beslut att överlämna ett ärende till regeringen för prövning får inte överklagas.

Finansinspektionens beslut enligt 2 kap. 3 §, 2 a kap. 2, 3, 5 och 6 §§, 15 a kap. 13 och 22 §§ samt 2 § och 11 § åttonde stycket detta kapitel får överklagas hos kammarrätten.

Finansinspektionens beslut enligt 2 kap. 3 §, 2 a kap. 2, 3, 5 och 6 §§, 15 a kap. 13 och 22 §§ samt 2 §, 11 § nionde stycket och 11 c § detta kapitel får överklagas hos kammarrätten.

Andra beslut som inspektionen meddelar enligt denna lag får överklagas hos länsrätten. Detta gäller dock inte beslut i ärenden som avses i 20 § första stycket 5 förvaltningslagen (1986:223). Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten av länsrättens avgörande.

Inspektionen får bestämma att ett beslut om föreläggande eller om verksamhetens drivande enligt 11 § sjunde stycket skall gälla omedelbart.

Om överklagande av vissa beslut finns bestämmelser i 20 kap. 7 §.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2004.

2. Äldre lydelse av 8 kap. 1 § får tillämpas även efter den 1 juli 2004, dock inte längre än som medges enligt punkterna 3 och 4.

3. Om styrelsens sammansättning efter lagens ikraftträdande strider mot bestämmelsen i 8 kap. 1 § första stycket skall bolagsstämman senast vid den första ordinarie bolagsstämman efter ikraftträdandet fatta beslut om sådan ändring av styrelsens sammansättning att den stämmer överens med bestämmelsen.

4. Om en bolagsordning efter lagens ikraftträdande strider mot bestämmelsen i 8 kap. 1 § andra stycket skall styrelsen till den första ordinarie bolagsstämman efter ikraftträdandet lägga fram förslag om sådan ändring av bolagsordningen att den stämmer överens med bestämmelsen.

⁹ Senaste lydelse 1999:1123.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:862) om finansiell rådgivning till konsumenter

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (2003:862) om finansiell rådgivning till konsumenter skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Denna lag gäller finansiell rådgivning som en näringsidkare tillhandahåller en konsument och som omfattar placering av konsumentens tillgångar i finansiella instrument eller i livförsäkringar vars kapital helt eller delvis placeras i finansiella instrument som konsumenten bestämmer. Lagen är dock inte tillämplig när den som utför rådgivningen enbart förordar en annan placering än som nu sagts.

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag gäller finansiell rådgivning som en näringsidkare tillhandahåller en konsument och som omfattar placering av konsumentens tillgångar i finansiella instrument eller i livförsäkringar med sparmoment. Lagen är dock inte tillämplig när den som utför rådgivningen enbart förordar en annan placering än som nu sagts.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:1224) om ändring i förmånsrättslagen (1970:979)

Härigenom föreskrivs att 3 a och 9 §§ lagen (2003:1224) om ändring i förmånsrättslagen (1970:979) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 a §

Förmånsrätt följer med fordran mot ett emittentinstitut som innehavare av skuldförbindelser utgivna enligt lagen (2003:000) om utgivning av säkerställda obligationer har till följd av innehavet eller som motparter i derivatavtal träffade enligt den lagen har till följd av avtalet.

Förmånsrätten gäller i den egendom och i den omfattning som anges i 4 kap. 1 § samma lag.

Förmånsrätt följer med fordran mot ett emittentinstitut som innehavare av skuldförbindelser utgivna enligt lagen (2003:1223) om utgivning av säkerställda obligationer har till följd av innehavet eller som motparter i derivatavtal träffade enligt den lagen har till följd av avtalet.

9 §

Särskilda förmånsrätter gäller inbördes efter paragrafernas följd och efter den i 3 a–7 §§ angivna numreringen.

Förmånsrätt enligt 4 § 3 har dock företräde framför förmånsrätt enligt 4 § 2 på grund av annan retentionsrätt än som avses i 3 kap. 39 § sjölagen (1994:1009).

Förmånsrätt på grund av utmätning har företräde framför förmånsrätt på grund av företagsinteckning, vilken har sökts samma dag som beslutet om utmätning meddelades eller senare, och framför förmånsrätt på grund av annan inteckning, vilken har sökts samma inskrivningsdag som ett ärende angående anteckning om utmätningen har tagits upp eller senare.

Förmånsrätt på grund av utmätning har företräde framför förmånsrätt på grund av inteckning, vilken har sökts samma inskrivningsdag som ett ärende angående anteckning om utmätningen har tagits upp eller senare.

Utmätning ger företräde framför senare utmätning av samma egendom, om inte annat följer av 4 kap. 30 § andra stycket eller 7 kap. 13 § utsökningsbalken. Utmätning för flera fordringar på en gång ger lika rätt om inte något annat följer av 7 kap. 14 eller 16 § utsökningsbalken. Om det inbördes företrädet i övrigt mellan fordringar med samma slag av förmånsrätt finns för vissa fall särskilda bestämmelser.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (2003:1226) om ändring i lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 1 § lagen (2003:1226) om ändring i lagen (1994:2004) om kapitaltäckning och stora exponeringar för kreditinstitut och värdepappersbolag skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

1 §

Kapitalkravet för kreditrisker enligt 2 kap. 2 § bestäms i förhållande till ett instituts tillgångar och åtaganden som inte ingår i handelslagret. Tillgångar och åtaganden delas in i följande grupper:

- A 1. Inneliggande kassa, checkar och postremissväxlar.
 2. Placeringar och fordringar för vilka svenska staten, en svensk kommun eller därmed jämförlig samfällighet svarar.
 3. Placeringar och fordringar för vilka en utländsk stat eller centralbank svarar, om placeringen eller fordran gäller i den utländska statens valuta och är refinansierad i samma valuta.
 4. Övriga placeringar och fordringar för vilka svarar Europeiska gemenskaperna eller någon av de utländska stater eller centralbanker som regeringen föreskriver.
 5. Placeringar och fordringar för vilka svarar en sådan utländsk kommun eller därmed jämförlig samfällighet, med befogenhet att kräva in offentlig uppbörd, som regeringen föreskriver.
 6. Placeringar, fordringar, garantiförbindelser och andra åtaganden som inte är mer riskfyllda än de som anges i 1–5 och som uppfyller de krav regeringen föreskriver.
 7. Placeringar, fordringar, garantiförbindelser och andra åtaganden, för vilka säkerheten utgörs av sådana placeringar eller fordringar som anges i 1–6.
- B 1. Placeringar och fordringar för vilka Sveriges allmänna hypoteksbank, ett kreditinstitut eller ett värdepappersbolag med tillstånd enligt 3 kap. 4 § första stycket 4 och 5 lagen (1991:981) om värdepappersrörelse svarar.
2. Placeringar och fordringar för vilka svarar en kommun eller därmed jämförlig samfällighet i någon av de utländska stater som regeringen föreskriver.
 3. Placeringar och fordringar med en återstående löptid av högst ett år för vilka ett utländskt kreditinstitut svarar.
 4. Placeringar och fordringar för vilka svarar ett utländskt kreditinstitut i någon av de utländska stater som regeringen föreskriver.
 5. Placeringar och fordringar för vilka svarar någon av de internationella utvecklingsbanker som regeringen föreskriver.
 6. Placeringar, fordringar, garantiförbindelser och andra åtaganden som inte är mer riskfyllda än de som anges i 1–5 och som uppfyller de krav regeringen föreskriver.

7. Placeringar, fordringar, garantiförbindelser och andra åtaganden, för vilka säkerheten utgörs av sådana placeringar eller fordringar som anges i 1–6.

C 1. Placeringar, fordringar, garantiförbindelser och andra åtaganden, för vilka säkerheten utgörs av panträtt i bostadsfastighet eller tomträtt till sådan fastighet inom det uppskattade värde som institutet bestämt efter särskild värdering.

2. Placeringar, fordringar, garantiförbindelser och andra åtaganden som inte är mer riskfyllda än de som anges i 1 och som uppfyller de krav regeringen föreskriver.

D. Övriga placeringar, fordringar, garantiförbindelser och andra åtaganden.

Vid bestämmandet av kapitalkravet undantas

– sådana övertvärden och tillskott som enligt 2 kap. 7 § andra respektive tredje stycket skall räknas av från kapitalbasen,

– sådana övertvärden och tillskott som enligt 2 kap. 7 § andra respektive tredje stycket skall räknas av från kapitalbasen,

– sådana tillskott som avses i

2 kap. 7 § fjärde stycket,

– sådana icke likvida tillgångar som räknats av från kapitalbasen enligt 2 kap. 8 §,

– sådana icke likvida tillgångar som räknats av från kapitalbasen enligt 2 kap. 8 §,

– sådana poster som inte skall räknas in vid bestämmandet av ett instituts exponeringar enligt 5 kap. 4 § tredje stycket 2 och som räknats av från kapitalbasen,

– sådana poster som inte skall räknas in vid bestämmandet av ett instituts exponeringar enligt 5 kap. 4 § tredje stycket 2 och som räknats av från kapitalbasen,

– fordringar mot företag som ingår i samma finansiella företagsgrupp som institutet och som omfattas av bestämmelserna i 6 kap. om fullständig konsolidering eller konsolidering genom klyvningsmetod,

– fordringar mot företag som ingår i samma finansiella företagsgrupp som institutet och som omfattas av bestämmelserna i 6 kap. om fullständig konsolidering eller konsolidering genom klyvningsmetod,

– fordringar som har garanterats av ett företag som ingår i samma finansiella företagsgrupp som institutet och som omfattas av bestämmelserna i 6 kap. om fullständig konsolidering eller konsolidering genom klyvningsmetod.

– fordringar som har garanterats av ett företag som ingår i samma finansiella företagsgrupp som institutet och som omfattas av bestämmelserna i 6 kap. om fullständig konsolidering eller konsolidering genom klyvningsmetod.

Vid bestämmandet av kapitalkravet skall tillgångarna och åtagandena tas upp till sammanlagt

– 0 % av summan av de poster som anges i första stycket A,

– 0 % av summan av de poster som anges i första stycket A,

– 20 % av summan av de poster som anges i första stycket B, dock att skuldförbindelser utgivna enligt lagen (2003:000) om utgivning av säkerställda obligationer och av

– 20 % av summan av de poster som anges i första stycket B, dock att skuldförbindelser utgivna enligt lagen (2003:1223) om utgivning av säkerställda obligationer och av

motsvarande utländska skuldförbindelser skall tas upp till 10 %,
 – 50 % av summan av de poster som anges i första stycket C, samt
 – 100 % av summan av de poster som anges i första stycket D.

motsvarande utländska skuldförbindelser skall tas upp till 10 %,
 – 50 % av summan av de poster som anges i första stycket C, samt
 – 100 % av summan av de poster som anges i första stycket D.

BILAGA 3

Reservanternas lagförslag

Förslag till lag om ändring i försäkringsrörelselagen (1982:713)

Härigenom föreskrivs att 8 kap. 1 § försäkringsrörelselagen (1982:713) skall ha följande lydelse.

Regeringens förslag

Reservanternas förslag

8 kap.

1 §

Ett försäkringsbolag skall ha en styrelse med minst tre ledamöter.

I försäkringsbolag som inte uteslutande driver återförsäkring, skall minst en av styrelseledamöterna utses med uppgift att särskilt vaka över att försäkringstagarnas intresse beaktas. Sådan styrelseledamot får inte vara aktieägare eller befattningshavare i bolaget.

Styrelsen väljs av bolagsstämman. Styrelseledamot som avses i andra stycket skall dock enligt bestämmelse, som skall vara intagen i bolagsordningen, utses av försäkringstagarna eller av någon intressegrupp som har anknytning till dem. Om en sådan bestämmelse saknas i bolagsordningen förordas styrelseledamot som avses i andra stycket av Finansinspektionen. Ärenden som är av principiell betydelse eller av synnerlig vikt prövas dock av regeringen. Även annan styrelseledamot får enligt bestämmelse i bolagsordningen tillsättas i annan ordning än genom val av bolagsstämman.

Ett försäkringsbolag skall ha en styrelse med minst tre ledamöter.

I ömsesidiga försäkringsbolag och i försäkringsbolag som inte får dela ut vinst skall styrelsens ordförande samt minst hälften av styrelsens övriga ledamöter vara personer som varken är anställda i bolaget eller anställda eller styrelseledamöter i företag som ingår i samma koncern som bolaget eller i en företagsgrupp av motsvarande slag. Verkställande direktören skall inte vara anställd eller styrelseledamot i företag som ingår i samma koncern som bolaget eller i en företagsgrupp av motsvarande slag.

Med koncern eller företagsgrupp enligt andra stycket avses inte koncern eller företagsgrupp där ett ömsesidigt försäkringsbolag eller ett försäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst är moderbolag.

Styrelsen väljs av bolagsstämman. I ett försäkringsaktiebolag som inte får dela ut vinst skall minst en av styrelseledamöterna utses av försäkringstagarna eller av någon intressegrupp som har anknytning till dem.

Sådan styrelseledamot får inte vara

- 1. Aktieägare i bolaget,*
- 2. anställd i bolaget, eller*
- 3. aktieägare, anställd eller styrelse-*

*Regeringens förslag**Reservanternas förslag*

ledamot i företag som ingår i samma koncern som bolaget eller i företagsgrupp av motsvarande slag.

Även annan styrelseledamot får enligt bestämmelse i bolagsordningen tillsättas i annan ordning än genom val av bolagsstämman.

Styrelseledamöternas uppdrag gäller för den tid som anges i bolagsordningen. Uppdragstiden får inte omfatta mer än fyra räkenskapsår och skall bestämmas så att uppdraget upphör vid slutet av den ordinarie bolagsstämma på vilket styrelseval förrättas.

Vad som sägs i denna lag om styrelseledamöter skall i tillämpliga delar gälla även suppleanter.

Bestämmelser om arbetstagarrepresentanter finns i lagen (1987:1245) om styrelserepresentation för de privatanställda.